

Avaliku teabe nõukogu V kohtumine 04.12.2018

Aeg: kell 10:00 – 13:00

Koht: Andmekaitse Inspeksioon

Osalejad: Andrea Kivi/ Kultuuriministeerium, Triin Nigul/ Keskkonnaministeerium, Kaidi Vapper/ Keskkonnaministeerium, Enno Veikesaar/ Maaeluministeerium, Aivar Ilves/ Maaeluministeerium, Ingrid Lehto/ Haridus - ja Teadusministeerium, Risto Rahu/ Haridus - ja Teadusministeerium, Kertu Nurmsalu/ Siseministeerium, Janno Jaas/ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Bert Blös/ Justiitsministeerium, Nele Nisu/ Sotsiaalministeerium, Jaanus Põldmaa/ Sotsiaalministeerium, Urmas Ojamäe/ Rahandusministeerium, Marju Müürisepp/ Kaitseministeerium, Hille Oidema/ Välisministeerium, Innar Tammiku/ Riigi Infosüsteemide Amet, Kadri Kilp/ Riigikantselei, Pille Noodapere/ Rahvusrhiiv, Eneli Nõmm/ Politsei – ja Piirivalveamet, Merit Valgjärv/ Tallinna Linnavalitsus, Ines Ehavald/ Maksu -ja Tolliamet, Veiko Berendsen/ Statistkaamet, Marii-Liisi Makara/ Justiitsministeerium, Maarja Kirss/ Andmekaitse Inspeksioon, Elve Adamson/ Andmekaitse Inspeksioon, Signe Heiberg/ Andmekaitse Inspeksioon, Kaspar Uusnurm/ Andmekaitse Inspeksioon.

1. Andmekaitse Inspeksiooni peainspektor Elve Adamson

Viimasel ajal on olnud probleemiks lekked avaliku sektori dokumendiregistritest. AKI kontrollib küll regulaarselt, aga kõike ei jõua. Soovitame vaadata ise oma registrid üle avalikust vaatest. Otsige märksõnade järgi. KOVide jaoks on märksõnad olemas, aga riigiasutustega on keerulisem, sest tegevused erinevad, leidke need märksõnad ise.

Küsimus: Andmelekked avastamiseks on skanner olemas, kas AKI saab sellist kasutada? AKI: AKI on teadlik. Kui on vahendeid, oleks võimalik soetada.

Küsimus: Kas on taotletud vahendeid? AKI: Ei ole sellega täpselt kursis

Arutelu: Tegime proovi - skanneriga tuleb välja ka selliseid andmeid, mis peavadki olema avalikud. Toode vajab veel arendamist.

2. Andmekaitse inspeksiooni koostöödirektor Maarja Kirss

Uus avaliku teabe nõukogu koordinaator. Siiani tegelenud eelkõige ülepiiriliste asjadega ning teinud koostööd Euroopa Komisjoni töögruppide ja teiste riikide andmekaitseüksustega. Töötanud ka kogu aeg siseriiklike andmekaitse küsimustega ja koolitustega, samuti RIHA kooskõlastused. Teadusuuringud on üks valdkond, millel hoian siiani silma peal.

Milline oli 2018 aasta AKI jaoks? Uut isikuandmete kaitse seadust ei ole vastu võetud. Vanad juhendid on uuendamata, sest need ootavad uue IKS-i kehtima hakkamist. AKI küll lootis sel aastal ära teha, aga see jäi uue seaduse vastuvõtmisele alla.

Euroopa suunast: AKI osaleb Euroopa andmekaitse nõukogu töös. See on artikkel 29 töögrupi järeltulija. Andmekaitse nõukogus on osade teemadega nii, et kui siseriiklikult võetakse vastu otsus (nt kehtestatakse ülepiiriline mõjuhindangu kohustuse nimekirja), peavad andmekaitse nõukogu liikmed (teise riigid) selle kooskõlastama. Eesti käivitas käesoleva aasta juuni alguses peale üldmääruse kehtima hakkamist esimese kooskõlastuse protsessi. Olime välja töötanud siseriiklikud mõjuhindangu reeglid ja käivitasime protsessi ülepiirilise menetlusega mõjuhindangu reeglite välja töötamiseks. Ülepiirilise mõjuhindangu nimekirjade osas vaidlemine ja kooskõlastuse protsess kestab siiani. Tuleva aasta alguses loodame jõuda otsuseni ja siis saame mõjuhindangu nimekirja lõplikult avalikustada.

Laekus ette küsimus artikkel 28 osas, mis on vastutava ja volitatud töötaja tüüplepingu koostamisest. Inspeksioonil ei ole plaanis seda hetkel teha. Enne vastutava ja volitatud töötaja tüüplepingu vastuvõtmist, on vaja sellele ka andmekaitse nõukogu heakskiitu.

Inspeksiooni jaoks tõi üldmäärus menetluslikult mitmeid muudatusi, näiteks „one-stop shop“. Kui andmetöötaja asub mujal EL liikmesriigis, siis peame edastama juhtumi sinna riiki, kus andmetöötaja tegutseb. Selleks on loodud eraldi infosüsteem. See on AKI-le töökoormust juurde toonud. Ülepiirilises menetluses on AKI ise olnud seni juhtiv menetleja paaris – kolmes juhtumis.

Andmekaitse nõukogul veebilehel on üleval palju erinevat juhendmaterjali, osad nendest on tõlgitud. Seal on juhendeid välisriikidesse andmete edastamise kohta, üldmäärusest tulenevate mõistete ja

põhimõtete, nõusolekute võtmise, läbipaistvuse jms kohta. Juhendeid tuleb juurde. Järgmisel aastal tuleb juhend näiteks isikuõiguste ja andmetöötluse üldpõhimõtete kohta. Tulevad trahvimise juhendid, mis andmekaitseasutuste töömaterjal. Soovitame silma peal hoida andmekaitseõukogu veebilehel.

3. Asutuste peamised murekohad peale isikuandmete kaitse üldmääruse kehtima hakkamist:

- 1) Palju on tõlgendusruumi.
- 2) Segadust tekitab uuringute läbiviimine. Ministeerium peab tegema uuringuid, mis on seadusega ette pandud, aga takistusi loob GDPR. Teine oluline teema tuleb teabehalduse infopäevast (7.11), kus inspeksiooni esindaja tõi vilksamisi välja probleemi küll KOVide osas, aga mis puudutab ka riigiasutusi. Nimelt KOVide kodulehekülgedel pole andmekaitse spetsialistide (AKS) kohta infot väljas. Määrus ei nõua seda tõe poolest.
AKI: Kui on AKS, peaksid kontaktid olemas olema. Vajalik ka info kättesaamise lihtsuse pärast. Kui inimene ei loe määrust ja ei tea minna ettevõtjaportaali otsima, siis kust ta ikka oskab leida seda infot mujalt, kui asutuse koduleheküljelt.
Arutelu: Võiks panna kirja juhendisse, et nõue oleks üheselt arusaadav.
AKI: Kui on märgitud, kes täidab AKSi kohustusi või on kirjas muul viisil ja on olemas kontakt, on AKI lugenud seda korrasolevaks. Peaasi, et on selge, kelle poole peab pöörduma.
- 3) Koolide kodukorrad tuleb teha määrusele vastavaks ja dokumendiregistrid korda.
- 4) Andmekogu põhimääruste muutmine.
- 5) Lepingute sõlmimine ja kaasajastamine. Teemaks on olnud kodanike pöördumised elektroonilises keskkonnas. Kuidas teha isikutuvastust? Lahenduseks on dokumentide digitaalallkirjastatult saatmine.
- 6) Isikuandmete töötlemist võimaldavad sätted (ülesanded) seaduses. Millised need sätted täpsemalt on või olema peavad? See on murekohaks olnud nii asutuselt andmete küsimisel kui ka teiste asutuste andmete küsimisel. Asutusel on ülesanne, aga ülesande täitmiseks pole normi andmete saamiseks. Millele tuginedes ma andmeid annan, kui tal on ainult ülesanne ja ei ole normi?
Arutelu: Haldusmenetluse seadusesse (HMS) läks sisse säte selle kohta, et ei saa takistada avaliku ülesande täitmist.
Arutelu: Vastutav töötleja peab lõppastmes hindama, mida ja kust ta küsib.
- 7) Kui amet tahab kliendi tagasisidet, siis niisama küsida ei või, aga kuidas arvamust saada?
Arutelu: Kui kliendi kontaktinfot küsida, siis küsid ka nõusoleku, kas ta lubab kvaliteeti uurida.
Arutelu: Nõusolek avalikus sektoris näib kahtlane.
Arutelu: Justiitsministeeriumist on öeldud, et see tuleb põhimäärusesse sisse kirjutada. Maanteeametil on pandud põhimäärusesse.
Arutelu: Et avalik sektor nõusolekut kasutada ei saa, on vale väide. Terviseinfosüsteemist andmete küsimise ja andmise näide.
Arutelu: õigusakte tuleb võrrelda. Nõusolek, kas see võib olla avaliku sektori jaoks võimalus. Inimene annab andmed ülesande täitmiseks ja eraldi pärast küsimus, kas tohib kasutada teisel eesmärgil. Ei saa öelda, et avalik sektor ei või kunagi võtta nõusolekut. Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused määrust on võimalik ka kasutada.
- 8) Põhimääruste korrastamine: andmeandjad tuleb küll tuua põhimäärustesse, kas see tähendab kohe, et teiste ministrite määrustes on sees, et peaks andmeid andma. Murekoht on see, et kuidas läheneda ühtselt sellele. Massiline andmete töötlemine on teine suur teema.
- 9) Juhendite loomine
- 10) Volitatud töötleja leping - anname volitatud töötlejale ülesande töödelda andmeid ja nemad hoiavad selle keskkonna, kus on meie andmed, töökorras. Arutelu: Mis on konkreetne lepingu sisu, kui me ei tea sisu, mida nad teavad. Hankelepingu punktid. Peavad järgima isikuandmete kaitset, aga tehniline pool ei ole veel sees.

11) Andmekaitseliste eksimuste juures mängib rolli inimfaktor - vähe on kasutatud ära tehnoloogilisi võimalusi. Koolitatakse inimesi. Teadusuuringute läbiviimise oleme lahendanud nõusolekut kasutades.

4. Justiitsministeerium uuest isikuandmete kaitse seadusest ja rakenduseseaduse paketi seisust (Marii-Liisi Makara)

IKS eelnõu läbis teise lugemise, rakenduseseadusega on probleeme. Tõenäoline, et seda ei võeta vastu. Ilmnenud on probleem vangistuseseadusega. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu probleemile. Taustakontrolli osa on vastuolus põhiseadusega. Kontroll isikute osas, kes kohtumisele lähevad, on suur. Ring on liiga laiaks aetud. Põhiseaduskomisjonis hääletati küll edasi, aga oht on, et vastu ei võeta. Õiguskantsler tuleb kohale ja esitab oma arvamuse.

5. Statistikaameti ettekanne andmemajandusest (Veiko Berendsen)

Statistikaameti roll on maailmas muutumas, sest andme ja analüüsimaailm muutub. Eestis on olnud seni info ja andmed lahus, nüüd hakkavad olema koos. Slaidid Statistikaameti ettekandest on saadaval AKI veebis.

Koostas Signe Heiberg
Avalike suhete nõunik